

ormeerden,
len,
erden, die
alleen door
die kerk te

nlangs het
de doelen
en heiligen

at hij over
molesteerd
van het
od,
niet gerept
nenten dit
den over-
tten moest

etten.
e classis
nis van de
odigd om
eder af te

it zulk zeg-
zinnemend,
hun stand-
geeste-
huns on-
stelijke pa-
t, eenmaal
emand, die
wandelen
n wel een
moet het
Zichdiets
tie en om

in te Jeru-
en in ver-
t, o, man-
talastering

e maanen
n, hebben
n verteld,
ze moesten
ging. Dat
erging tot

ers.
dreiging,
oen,
en wil wel
at ze deze
nu hun
rijpen we

ersten mis-
rij de hoe-
he predig-
Avond-
kalen, en
e bediend
na voor
e ons niet,
en deel, of

et Sacra-
veinig in
tgeen Dr.
vee maten

blad het
t tot on-
ek aan de
quent zijn
e ze Ireni-

of neen,
zal.
UYPER.

chische
aal

erken) dat
erken niet
die ge-
de Ge-
maar ook
genen, die
ijn voor-
g nczien
t zweemt,
t 1830) ge-
derom op
een opwa-
naar Gods
nheid aan
eren, zich
t, die nog
maar zich
overigens
toch heeft
te Synode
ij hunne
n in deze
gen in de
van in die
den, het-
lijeralisme
professie
orden des
er vroom-
gelijk *het*
de socie-
talen be-
e syno-
menschen
ben ge-
s inatint
de kerk
ij in deze
t leggen,
nmode, en
t, dat er
kennering
en is, en

het rechts- en billijkheidsgevoel zich nog boven de synodale brandklok uit begint te laten hooren — toch heeft het gepeupel, dat hier en daar, gelijk te Nijkerk op de Veluwe en nu onlangs te Nieuwveen, de doleerende men- steenen aanviel, het wel geweten, dat het zijn ruwe aanvallen richting tegen een sekste, die overal tegengesproken wordt, en die niet alleen geen genade vindt bij de predikanten van de Haagse Synode, maar evenmin bij de toon- gevende en regerende klassen van ons land. Nu zou men toch zeggen: Waaraan ligt dat toch, dat menschen, ganschelijk van God en godsdienst vervreemd, voor de delfte Haagsche Synode in 't vuur kunnen gaan?

Bij de groote massa van het onkerkse pub- liek is plotseling een vurige begeerte ont- waakt, om mede den schouder te zetten onder het krakend getimmerte der synodale organi- satie van 1816. Waaraan is het toch toe te schrijven, dat de Synodale Besturen hun werk tot instandhouding van hunne macht en regle- menten met zoo luid handgeklap begroot zien door al wat overigens zich weinig om de kerk bekommerde?

Het is hieraan toe te schrijven, dat het van God en zijn Woord ganschelijk vervreemde deel der natie als bij instinct gevoelt, dat de drang der reformatie der Gereformeerde Ker- ken gevaarlijk is voor de heerschappij van het ongeloof in ons vaderland, en dat daarentegen juist de gebondenheid der Kerken onder regle- menten, die met haar wezen in strijd zijn, en onder het bestuur van predikanten, die van de landschoolen komen, zeer bevorderlijk is aan de heerschappij van het ongeloof.

Men vergeet niet, dat de geschiedenis te allen tijde geleerd heeft, welk een zegenrijke invloed op het volk leven tot verheerlijking van Christus kan uitgeoefend worden door waarlijk vrije, Gereformeerde kerken.

Voor dien invloed nu is de partij van het ongeloof ten zeerste beducht. Zij moet, om hare zaak te dienen, trachten de Kerk van Christus ten onder te houden. Wanneer nu de Kerken zich vrij kunnen openbaren, onafhank- lijk van staatsgeld en vrij in hare inwendige inrichting en aangelegenheden en in de keuze harer Dienaren, dan levert dit een groot gevaar op voor de partij des ongeloofs, weshalve zij in zulk een geval, gelijk de geschiedenis leert, menigmaal gegrepen heeft naar het wapen der openbare vervolging.

Maar slimmer nog en listiger handelt de partij des ongeloofs, wanneer zij, daartoe in de gelegenheid zijnde, de Kerk schijnbaar laat voortbestaan, ja zelfs haar prijs en bescherming, maar op die wijze, dat zij haar eigen troon in de Kerk opricht, om haar in band en teugel te houden, om haar te vervormen tot een men- schelijk genootschap, om haar in dienstbaar- heid te houden en haar te gebruiken voor hare eigene doeleinden. En zoo is feitelijk de toestand geworden, waarin de partij des ongeloofs zich sedert 1816 geplaatst heeft ten opzichte van onze Gereformeerde kerken.

Wat is een karaktertrek van de Synodale Organisatie? De overheersching van predikan- ten over de Kerk. Zulk eene Hierarchie is in het jaar 1816 ingevoerd, en zij is nu deze laatste twee jaren met wanhopige krachtsin- spanning bezig, zich te handhaven in de Kerk, opdat ze niet van haren troon valle. Nu voelen de wereld en de partij des ongeloofs als bij instinct, dat het voor haar belang zeer nadeelig zal zijn, wanneer die Hierarchie valt, en die andere Koning, Jezus (Hand. 17:7), aan het bewind komt, wien de Heere een scepter zijner sterkte gezonden heeft uit Zion, zeggende: Heerscht in het midden uwer vijanden. Want dan wordt zijn volk zeer gewillig, op den dag zijner heilkracht, in heilig sieraad (Ps. 110).

De wereld heeft genoeg ondervonden van de kracht, die er kan uitgaan van de Kerken, wanneer zij zich naar Gods Woord openbaren mogen als het lichaam van Christus, door het Hoofd geregeerd; en daarom ziet zij gaarne in die Kerken een macht en inzettingen bestend- igit, waardoor zij in hare openbaring geknakt worden. Vandaar, dat de partij des ongeloofs, wanneer zij het land regeert, met niets beter in haar schik is, dan wanneer de Kerken maar een bestuur ontvangen van menschen, om over haar te heerschen; op welk bestuur dan verder de Staat zijn invloed kan doen gelden.

Nog op twee zaken hebben wij hierbij te letten, die beide aan de partij des ongeloofs een machtigen invloed in de Kerk verzekeren, zoolang zij onder de Synodale Organisatie ver- keert. De eerste zaak is de zilveren keten, waaraan men de Kerk gebonden heeft. De partij des ongeloofs toch kan zich voortreffelijk vinden in de stelling der Synodalen, dat eene plaatselijke Kerk, die tot reformatie overgaat, dan alles moet verliezen, niet alleen haar lands- traktement, maar ook haar kerkgebouw en goe- deren. Zij weet het wel, dat de vrees voor berooving van goederen velen terughoudt van den weg der reformatie, die anders wel in hunne conscientie overtuigd zijn, dat dit de weg is naar den Woorde Gods. Het is voor de partij des ongeloofs een schoone zaak, wanneer zij de ontloophing der Kerken kan tegenhouden, door haar met geld in dienstbaarheid te houden. Men zal dan ook bevinden, dat de zoogenaamde liberale partij in ons vaderland over het ge- heel genomen er niet veel haast mee zal ma- ken, de financiële banden tusschen Staat en Kerk te verbreken: zij weet maar al te wel, welk een kracht zij in dien financiële band bezit tot tenonderhouding en overheersching der Kerk.

En de tweede zaak, van het grootste gewicht, is deze. Onder de Synodale Organisatie moeten de Kerken hare Dienaren des Woords, hare Predikanten uitsluitend ontvangen van de lands- academien, die geheel en al onder den invloed staan van de partij des ongeloofs. Ieder onzer kan er van verzekerd zijn, dat degenen, die Gods Woord en dienst verwerpen, zeer goed het voordeel zien, dat er voor hunne richting in steekt, wanneer de aanstaande predikanten der Kerk worden gevormd aan hogescholen, die onder *hun* invloed staan. Men zou anders zeggen. Hoe is het mogelijk dat de liberale partij, die overigens beweert, dat de Staat zich eigen- lijk met Kerk en godsdienst niet moet inlaten, toch heel zachtzinnig in de theologische faculteit (hoe verward en onzuiver dan ook) aan de academien de gelegenheid blijft aan- bieden, om van daar de predikanten te ontvan- gen. Zeer wel gevoelt de machthebbende partij, welk een invloed ze door die hogescholen, die zij aanstelt, heeft op de Kerk. Weest er van verzekerd, dat de partij van het ongeloof, al zou niemand van die partij ook ooit meer ergens ter kerke komen, gaarne door hare academien de Kerk van leeraren zal willen voorzien.

Wat hebben onze Gereformeerde Kerken in deze eeuw de wrange vruchten geplukt van het door den Staat gegeven Hooger Onderwijs? Velen, die Bedienaren des Goddelijken Woords behoorden te zijn, zijn openbare tegensprekers van dat Woord; en zelfs wanneer door genade een betere overtuiging in 't harte van den leeraar mocht gewrocht worden, doet de scha- delijke invloed van de aan de academie ont- vangene opleiding zich nog gevoelen in zijne Bediening, en ontbreekt er zoo veel aan het- geen toch eigenlijk zijn ambt moet zijn: het weiden van de gemeente met het Woord des Heeren.

Wanneer wij dit alles overwegen, dan kan het ons niet meer bevreemden, dat overigens zeer onkerkse menschen openbaars zeer belangstel- lend in kerkelijke zaken worden, wanneer zij de Haagse Synode en hare onderhoorige besturen kunnen steunen in het tegenstaan van de Reformatie der Kerken. Stilzwijgend wordt gevoeld onder de mannen van het ongeloof, dat het voor hunne zaak maar het beste is, wanneer alles maar onder de Haagse Synode blijft, en de Kerk maar aan zilveren ketenen blijft liggen, en hare leeraren haar maar van de lands- academien gezonden worden. Vandaar de groote ingenomenheid, waarmee het Joodsch- liberalistisch *Handelsblad* voor eenigen tijd sprak van de aan de Universiteiten te Utrecht en te Amsterdam verbonden stich- tingen van den heer van Dijk te Doetin- chem. Vandaar ook de gebetenheid bij de partij des ongeloofs in den lande op de *Vrije Universiteit*, die niet alleen theologisch onderwijs geeft, maar ook de beoefening van geneeskunde, rechtsgeleerdheid, letteren en wijs- begerte beoogt, naar de grondbeginselen, in Gods Woord nedergelegd en in de Gerefor- meerde belijdenis uitgedrukt.

Moge de Heere een zegen leggen in de col- lecte, die aanstaanden Zondag in onze Kerk voor die Universiteit zal gehouden worden!

Dit opstel, door onzen wakkeren broeder Hoekstra in de *Utr. Kerkbode* van 3 De- cember geplaatst, is zoo steekhoudend en ter zake, dat we er verbreiding van vragen in menig blad.

Het toont tevens, welk nut onze *Kerkbo- den* afwerpen.

Minder het verbreiden van stichtelijke lectuur, dan wel voorlichting van de geloov- igen omtrent Jesus' kerk moet hun doel zijn en blijven.

Kerkboden, die dit doet uit het oog ver- liezen, missen hun oogmerk geheel.

Van het Kerkelijk ambt.

XIV.

Zoo is dan de kerk er eerst; zichtbaar geworden zijnde door den heiligen Doop; in die kerken komen de ambten; en die ambten worden bekleeft door ambtsdragers, die, saam in een college vergaderend, het be- stuur over de kerk voeren.

Toch moet hier nog iets bijgevoegd.

Immers, zeer terecht zou men kunnen vragen: Als het ambt eerst in de reeds zicht- bare kerk inkomt; en die kerk is reeds zicht- baar geworden door den heiligen Doop; en de heilige Doop is een Sacrament, dat al- leen door 't ambt mag bediend worden; eilieve, dan moet toch eerst het ambt er zijn, om tot den Doop te komen, en om door dien Doop te geraken tot een zicht- bare kerk.

Dit argument *schijnt* sterk, maar is, wel bezien, toch, o, zoo zwak.

Het Sacrament van den heiligen Doop toch wordt door de ambtsdragers bediend, niet wegens innerlijke noodzakelijkheid, maar uit hooft van architectonische raadzaamheid.

Vandaar, dat het Sacrament van den heiligen Doop in gevallen van nood evengoed is bediend geworden door de geloovigen die *niet* in het ambt stonden. In de Luther- sche zusterkerk grijpt dit nog gedurig plaats. In de Roomsche kerk is het, bij doods- gevaar, voor het sieleheil van het kind zelfs geboden. En wel hebben onze kerken den dussenaamden nooddoop niet overgenomen, maar toch wel, en hierop komt het aan, ook zulk een doop als Doop *erkend*, en voorts den nooddoop afgeschikt uit heel anderen hooft.

Erkend.

Want immers, de doop van een kind, dat onder Roomschen of Lutherchen gedoopt is, wordt door de Gereformeerde kerken wel terdege als Doop erkend, zonder dat men vooraf onderzoek doet, of het wel gedoopt is door een pastoor of pffarr.

Daar men nu weet, dat Roomsche of Lutherchgedoopten zeer dikwijls den le- kendoop ontvingen, zoo blijkt dat de Gere- formeerde kerken, door nochtans zulk een doop als wezenlijken Doop te erkennen, de bediening door het ambt niet als tot het *wezen* van den Doop behorende beschouwd hebben.

En ook, ze hebben den nooddoop af- geschikt uit heel anderen hooft.

De Roomschen en Lutherchen verklaar- den den nooddoop voor onmisbaar, over- mits in hun beschouwing de heilige Doop iets aan iemand toebracht voor zijn *eeuwig leven*. Derhalve mocht niemand ongedoopt de eeuwigheid ingaan, of hij leed schade. Op dit standpunt moet men dus tot nood- doop komen, of men is liefdeloos en on- barmhartig.

Onze vaders daarentegen leerden, dat deze voorstelling onjuist is, want dat men door den heiligen Doop niet eerst in het lichaam van Christus wordt ingelijfd, maar alleen *dán* op den Doop recht heeft, als men reeds in dit lichaam is, en dat de Doop als „een sienlijk teeken" niet strekt om ons in de *onsienlijke* kerk der eeuwigheid, maar alleen om ons in de *sienlijke* kerk op aarde in te lijven.

En hiermede verandert de zaak natuurlijk geheel. Want neemt God de Heere dan een kind zoo spoedig na de geboorte weg, welnu, dan wordt het daarom toch uit de kerk der eeuwigheid niet uitgesloten, maar had alleen niet zijn opnemng in de zichtbare kerk plaats.

En hiermede verviel natuurlijk de nood- doop. Niet in het allerminste uit mindere oprijpstelling, maar enkel door een juis- tere opvatting van den Doop, als zijnde enkel een *sienlijk* teeken voor de *sien- lijke* kerk.

Doch ook op andere wijs nog is aan te toonen, dat de *ambtelijke* bediening voor het Sacrament geen *essentieele* betekenis heeft.

Eens is uiteraard den eersten keer het Sa- crament toegediend, en natuurlijk die eerste maal *kon* het door geen ambtelijk persoon worden toegediend. Vandaar dat Abraham *zichzelven* het Sacrament toediende. Even- zoo toen Mozes' zoon onbesneden was, is de besnijdenis van dat kind, om den toorne Gods, door een niet-ambtelijk persoon ver- richt.

En hetzelfde geldt immers van den heili- gen Doop.

We willen nu niet spreken over het ver- schil en de overeenkomst van Johannes' Doop met onzen Doop. Dit zou te ver lei- den. Maar zóóveel voelt elk lezer dan toch, dat ook hier een begin is gemaakt.

En zóó weinig zijn we ook bij den voortgang van den Doop aan de erfvolg- ing van het ambt gebonden, dat nu nog een groep van kinderen Gods, die door schipbreuk op een eiland verzeld, en geen dominee bij zich had, wel terdege verplicht zoude zijn, om zoo er een kind geboren wierd, dit door den vader zelf te doen doopen. En was het een schip met enkel zusters geweest, of waarvan alleen de vrouwen gered wierden, dan nog zou een der zusters het moeten doen.

Nood breekt altoos wet, zoolang die wet niet noodzakelijk in het wezen gegrond is.

Wet is het, dat God ons *onzen mond* gaf om te eten; maar als iemand een mond- gebrek heeft, kan men hem de voeding ook door een pijp in de maag brengen; enkel wijl het niet *tot het wezen* van de voeding behoort, dat de spijs door den mond ga, maar wel dat het voedsel *in de maag* kome.

Wet is dat we gaan op *onze voeten*.

God gaf ze er voor. Maar als een soldaat zijn twee voeten zijn afgeschoten door een granaat, kan hij toch op krukken strom- pelen, omdat het *tot het wezen* van het gaan wel behoort, dat men vooruitkome, maar niet noodzakelijk dat dit geschiedt door de voeten.

Nu mag men, als iemands mond in groe- den staat is, hem zeker geen gat in zijn keel maken, om er hem voedsel door toe te dien- nen. Dit ware verminking. Neen, zoolang de mond er is, gaat het door dien mond. En zoo ook, zoolang iemands beenen goed zijn, mag hij niet op krukken loopen, dit ware een bespotten van zijn Schepper. Maar is mond of voet onklaar, dan komt er een hulpmiddel, door het wezen der zaak zelf aangewezen, want de mond en de voet bestaan door en ook om het lichaam, en niet het lichaam door en om voet of mond.

En zoo nu ook hier.

God gaf voor den Doop het ambt. Is het ambt dus gereed, dan wordt de Doop door het ambt bediend. God gaf het ambt er voor. Het is zijn ordinantie.

Maar raakt het ambt onklaar, dan ge- bruikt men een hulpmiddel, waardoor het wezen van den Doop gered wordt. Een- voudig wijl de Doop er niet om het ambt, maar het ambt er mede om den Doop is. En de noodzakelijkheid van den Doop niet in het ambt maar in de zichtbaarwor- ding van de kerk zelve ligt.

Hierom mogen we het er dus voor hou- den, dat elk bezwaar tegen onze stelling, dat eerst de kerk zichtbaar wordt, en eerst daarna het ambt in haar optreedt, is afgesneden.

Slechts dient volledigheidshalve nog met een enkel woord het geval besproken, dat in een ambtelooze kerk een ambtsdrager van buiten optreedt.

Het gold namelijk bij onze vadersen al- toos als regel, dat een plaatselijke kerk, die tijdelijk zelf verstoken was van ambts- dragers, hulp en assistentie van elders ontving.

De nagebuurde kerken wierden dan aan- gezocht, en deze zonden dan een dienaar des Woords met of zonder onderlingen. En deze trad dan op, om de ambteloo- se kerk tijdelijk tegemoet te komen.

Dit steunde intusschen volstrekt niet op de overtuiging (die onze vadersen nooit hadden), alsof het Sacrament van het ambt onafscheidelijk was. Zoo Sacramentale op- vatting is door hen nooit gehuldigd. Maar wel op de heel andere overtuiging, dat in hun kerk slechts die *éene* zelfde kerk van Christus uitkwam, die ook elders zicht- baar was.

Als een fontein in de bergen tien, twaalf verschillende openingen heeft, zoodat er tien, twaalf onderscheidene beekjes uit af- vloeien naar verschillende zijden, dan heb- ben elk van die beekjes hun eigen loop en eigen bedding. Maar omdat ze alle uit eenzelfde fontein afvloeien, is het toch een- zelfde water, dat in aller bedding vliet.

Zoo ook bij de kerk.

Het onzichtbare lichaam van Christus is de *éene* fontein, en op elk dorp en in elke stad heeft die fontein een opening en vloeit er een kerk uit, en elk dier kerken heeft dus een eigen loop en bedding. Maar om- dat in die alle saam altoos eenzelfde kerk openbaar wordt, is het toch één leven dat aan alle gemeen is.

Hierop nu steunt de overtuiging, dat een ambtsdrager nooit exclusief ambtsdrager in *éene* bepaalde kerk, maar dat hij ambts- drager in de kerk van Christus is, waar die ook openbaar wordt, en dat slechts orde, regelmaat en verdeling van arbeid, in ge- wone toestanden, den ambtelijken kring be- paalt en beperkt.

Is het daarentegen dat in buitengewone omstandigheden deze perken en bepalingen wegvallen, dan treedt zulk een ambtsdra- ger ook buiten zijn eigen kring op en helpt wel hulpe noodig heeft.

Doch wel verre van daar, dat op die wijs de kerk eerst door het ambt zicht- baar *zon worden*, toont het juist omge- keerd, dat zulk een kerk reeds zichtbaar

is, eer zulk een ambtsdrager tot haar komt. Immers anders kon hij haar niet waarne- men, niet tot haar komen, en haar niet vinden.

Hij zou dan puur een missionaris zijn, die onder heidenen gaat, en beginnen moet met ook alle volwassenen te doopen.

Dat hij dit *niet* doet, maar *gedoopten vindt*, en slechts het „zaad der kerk" doopt, toont dus zonneklaar, dat hij komt tot een reeds bestaande kerk, en aan die kerk als zoodanig zijn diensten aanbiedt.

KUYPER.

Uit Harlingen meldt *Het Vaandel* iets, dat zeer stuift.

Ziehier wat het beweert:

„In de Hervormde Kerk noemt een deel zich: »de Irenischen».

„Op dit oogenblik, nu de doleerende zich hebben afgezonderd, hebben de »vredelieven- den» althans de macht in handen, zoolvel in den kerkeraad als in het college van kerk- voogden der Hervormde Gemeente van Har- lingen.

Een bewijs, hoe zij die *liefde* en *vrede* ver- staan, geeft het volgende.

Evenals vroeger meermalen geschied is, vroeg het Bestuur der Zondagsschoolvereeniging: »Laat de kinderens tot Mij komen» aan de kerkvoogden het gebruik der Groot kerk op den tweeden Kerstdag, om met haar 500 kin- deren aldaar Kerstfeest te vieren.

Zonder opgaaf van redenen, *weigerden* de kerkvoogden. Het gerucht zegt, dat het doleeren of de doleerensgezindheid van een deel der onderwijzers en onderwijzers er de reden van is.

In Februari van dit jaar stonden de kerk- voogden bereidwillig één der kerkgebouwen af aan de commissie voor »Volksovermaak», om met de kinderen der lagere scholen, ook met die van Joodsche, Roomsche, ja Godloochende ouders de geboorte van den aardschen Koning te gedenken.

Nu weigeren zij een kerkgebouw aan de kin- deren der Christelijke Zondagsschoolvereeniging, om de geboorte van den *hemelischen* Koning te vieren.

Echt *Irenisch!*

Zoo iets vatten we nu niet van mannen, die toch nog voor hooger en heiliger be- langden leven!

KUYPER.

Uit de Pers.

Onder het motto: »Een vreemdeling» schrijft De. De Gaay Fortman in *Maranatha* een schoon woord in verband met de Sabbatsquaestie.

Ziehier, wat hij er van zegt:

Wat zou wel bij Mozes dat gevoel van vreemdelingschap hebben opgewekt? In de eerste plaats gewis de wetenschap, dat hij in een vreemd land was onder vreemde menschen, met vreemde gewoonten. Voorts ook zeker de bewustheid, dat hij verre van zijn volk was, in welks nabijheid hij verstoelde, als hij in Egypte was. Maar hoevel dit moge dienen tot verharig van Mozes' gevoel van vreemdelingschap, daar is toch nog iets, dat wel hier ook niet mogen voorbijgaan, namelijk, dat er geen enkele betrekking in Midjan was, die hij als Israëliet, als geloofige, kon bekleden behalve het herders- ambt, dat bijnaar niet heel hoog stond onder dit volk. In zulk een toestand komen de Christenen van onzen tijd hoe langer hoe meer. Dikwerf toch staan zij tusschen hunne betrekking, die hun brood opbrengt, en het gebod des Heeren. Bijvoorbeeld, hoe vele betrekkingen zijn er tegenwoordig, waaraan de Sabbat moet worden opgeofferd. Denkt slechts aan het zoogenaamde spoorwezen, waarbij men niet kan zijn, zonder den dag des Heeren te schenden. Van meer dan één nering is het tegenwoordig al vast, dat men haar op Zondag ook moet uitoefenen, wil men zijn klanten niet mispen. De handel meent zeker, dat de Sabbat zijn bloei in den weg staat. Als de brieven niet op den Zondag verzonden worden schijnt er iets te ontbreken aan ons geluk. Het meest moet de Christen-werkman in onze dagen van werkbrek gekweld, dat hij vreemdeling is. Ik bepaal mij weer bij den Sabbat. Een werkmans vertelde mij eens, dat hij bij Joden diende en nu nooit een Zondag vrij had (Zaterdag had hij niets te doen), behalve wanneer een Joodsche feestdag op den Zondag viel en dat was toen juist het geval met het Purimfeest. Vroeg hij den Zondag te mogen rusten, dan kreeg hij ten antwoord: »Als ge dat doet, kunt ge verteld worden Fabrieken, verven enz., enz., hoevele dezer eischen Zondags werken. Nu hoor ik, dat sommige rechtzinnigen in deze moeilijke gevallen een middel hebben gevonden, om uit de moeilijkheid te komen: »Ge gaat slechts werken op Zondag en schijnt de verant- woordelijkheid er van op uwen baas, die u dat gebiedt,» beweren zij. Zoo praat men juist het goede, doch naar de Schrift is dit niet.

Vreemdeling zijn, dat roept God ons ook hier tegen. Vreemdeling en bijwonet. Het nieuwe Jeruzalem is het vaderland.

Dit is keurig gezegd, zoodals alleen Fortman soms fijnen tact heeft, om de teedere vezelen des levens na te spuren.

Toch ligt ook hierin weer een zegen. O, Zoo menig Christen, die op ander ge- bied inwonk, is juist door den strijd, waarvoor de Sabbat hem stelde, kloek belijder, en moedig strijder voor de eere Gods geworden.

»Slavelijken» arbeid moet geen Christen op den dag des Heeren doen.

In *De Basijn* wijst docent De Cock op een ergelijk reglement der aloude classis van Dordrecht, dat nu eens recht onchristelijk brutaalweg de vooraanzittingen in de maaltijden regelde.

Hij zegt er van:

»Aan 't maken van wetten en bepalingen komt dan geen einde. Tot zelfs de stipulaten aan de tafel bij de maaltijden wordt dan, zoodals in de Classis Dordrecht, bij reglement vastgesteld. In Cap. 13 luidt art. 2: »En zullen de Directoren aan de maaltijd hare *Stipulaten* nemen aan het *boven Eynde* van de tafel, ende dan de Broeders over ende weder in orde gelijk in de Classis Sitten.» En art. 5: »Soo iemand inkomt nadat de Broeders *uutgeten* en 't *gied* gedaan is, sal dan moeten *ander aan zitten* in die plaats die men be- quamst zal vinden.»

Vreemdelijk is 't niet, dergelijke bepalingen voor ker- kelijke vergaderingen te vinden, doch er nu en dan eens aan herinnert te worden dat zij bestonden in den tijd, dien wij den bloei der Gereformeerde kerk in ons land gewoen zijn te noemen kan zijne nuttigheid hebben. Al was 't ook maar alleen om te voorkomen dat onder ons de reglementen zich vermengvaldigden.

Reglementen zijn in sommige gevallen noodzakelijk, maar zoodra alles gereglemeerd wordt en voor alles afzonderlijke bepalingen en wetten worden ge- maakt, dan beweijdt dit dat de geest of gezindheid is geweken die ons leert alle dingen met orde te ver- richten en de anderen uitnemender te achten dan zich- zelve.

Is er deze gezindheid, dan zijn vele reglementen ge- heel onnoodig. En een verwijzing naar een beroep op een artikel van het Reglement A of B kan het gemis aan die gezindheid niet vergoeden. Zelfs de botten die bepaald worden kunnen deze gezindheid niet vervangen.

Vele reglementen en reglementaire bepalingen zijn dan ook uitnemend geschikt om gedurig overtreden te worden en schijnen de spreek te bevestigen dat ze er zijn om te worden overtreden.

Dit is uit ons hart gesproken.

Van zulk een reglement en al zulkke regle- menten-manie gruwet het Christenhart.

De Heere, zoo hij in zulk een vergadering binnenkwam, zou den heeren de voeten ge- waschen hebben.

Hen, die hooge kerkelijke heeren, in de sla- vengestalte hebben beschaamd.

Over de nieuwe synodale proponenten-formule, die thans met 54 tegen 13 stemmen goedge- keurd is, schrijft *De Hoop* zeer juist dit:

Volgens verslag der Synodale Commissie van het Hervormd Kerkgenootschap is de in het vorige jaar door de Synode van dat Genootschap voorgestelde onderteekings-formule voor aankomende proponenten met 54 tegen 12 stemmen van de Provinciale Bestu- ren goedgekeurd. Die formule luidt nu als volgt:

»Wij ondergeschreeven, door het provinciaal kerk- bestuur van (of door de commissie tot de zaken der Waalsche kerken) tot de openbare Evangelie- bediening in de Nederlandsche Hervormde kerk toe- gelaten, beloven, *(in het diep besef van ons roeping en in vertrouwen op God)* dat wij daarin met ijver en trouw zullen werkzaam zijn, *(om overeenkomstig de beginselen en het karakter van de Hervormde kerk hier te lande het Evangelie van Jesus te verkondigen en)* de belangen van het Goddijl, en in overeenstemming met de bepalingen van de Nederlandsche Hervormde kerk, met opvolging harer verordeningen naar vermogen te behartigen.

Deze formule vervangt nu Art. 27 *nieuw*, het be- trachtende artikel, dat aan moderne jongelui vrijheid van geweten moest verzekeren om predikant te worden in onze Gereformeerde kerken, en tegen welks invoer- ging zich zoovele stemmen hebben verheven, die nu de belangen tot reformatie komen, of zwaigen of ook wel tegen deze gericht zijn.

De nieuwe formule verschilt in hoofdzaak in niets van de nu terzijde gestelde. Men heeft eenige zin- nenden, door ons gecensureerd, bij de oude formule ge- voegd, doch zonder dat daardoor het karakter der onderteekening in het minst veranderd of gewijzigd werd. Want wat beteekent die uitdrukking »in het diep besef van ons roeping en vertrouwen op God»? onder eene Organisatie, die zich stelt boven het Woord van God, en geen hooger vertrouwen kent of erkent dan op Staatsblad no. 300vel, en in politiemacht en dragonders? En verder: Wat kracht heeft de be- loofte »Getrouw te zullen werkzaam zijn, om overeen- komstig de beginselen en het karakter van de Hervormde kerk hier te lande het Evangelie van Jesus Christus te verkondigen», waar door Hervormde Kerk, niet de Kerk Jezus Christus, maar het Hervormd Kerk- genootschap van 1816 bedoeld wordt, waarin aan openbare bestrijders van de hoofdwaarden des Chris- tendoms gelijke rechten, neen meerdere rechten wor- den verzekerd dan aan de belijders van den Christus?

Immerlijk Synodaal geknust!

Zoolmin men Christus en Belial tegelijk kan dienen, zoolmin kan iemand tegelijk de belangen van het Goddijl behartigen en de »verordeningen» van het Hervormd Genootschap opvolgen. Het een sluit het ander uit. Wie de belangen van het Goddijl wil dienen, moet zich stellen tegen de Synodale Organi- satie, die zich de rechten van den Koning van dat Rijk aanmatig.

Zullen zij, die vroeger geijverd hebben voor hand- having der leer van de Herv. Kerk, doch thans niet met de Reformatie meegaan, waarbij hun conscientie kunnen beredigen met dit nieuwe artikel 27? Of zul- len zij eindelijk inzien, dat de boom, die zulke bedrie- gelijke vruchten draagt, boos is en uitgehouwen wor- den moet? Tot dit laatste al het toch wel moeten komen bij ieder in het Genootschap, die in waarheid handhaving der leer van de Gereformeerde Kerk be- geert, en zich laat leiden door des Heeren Geest, in gebondenheid aan de H. Schrift.

Hierin ligt het pijnlijke. Onze broeders, eens zoo trouw, verloochenen thans hun verleden, en gaan tegen hun eigen beginsel in.

KUYPER.

Officieele Berichten uit de Ned. Geref. Kerken.

De conferentie van ambtsdragers en geloov- igen uit Hervormde kerken, gisteren te Hilver- sum gehouden, was goed bezocht, ook uit plaat- sen in den omtrek gelegden. De voorzitter, Ds. Van Schelven van Amsterdam, opende haar met een te spreken aanleiding van Jeremia 3. De Ringdald, inleider van het eerste punt der

